

PODMIOTY POZAPAŃSTWOWE

JAKO DETERMINANTA WSPÓŁCZESNYCH
STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

PODMIOTY
POZAPAŃSTWOWE
JAKO DETERMINANTA WSPÓŁCZESNYCH
STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH

PODMIOTY POZAPAŃSTWOWE

**JAKO DETERMINANTA WSPÓŁCZESNYCH
STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH**

Redakcja
Yevhenii Portnyi
Barbara Stachura
Katarzyna Sypień

Kraków 2023

© Copyright by Koło Studentów Stosunków Międzynarodowych UJ & the authors, 2023

Yevhenii Portnyi
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
 <https://orcid.org/0000-0002-4529-9208>
 yevhenii.portnyi@student.uj.edu.pl

Katarzyna Sypień
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
 <https://orcid.org/0000-0002-8933-241X>
 katarzyna.sypien@student.uj.edu.pl

Barbara Stachura
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
 <https://orcid.org/0009-0006-7411-2381>
 barbara.stachura@student.uj.edu.pl

Opieka naukowa: dr hab. Aleksander Głogowski, prof. UJ; dr Rafał Woźnica

Recenzenci: dr Robert Czulda, dr Jakub Gajda, dr hab. Aleksander Głogowski, prof. UJ, dr hab. Mirella Korzeniewska-Wiszniewska, prof. UJ, dr Agata Krzywdzińska, dr Magdalena Lisińska, dr Anna Pająk, dr Ewa Szczepankiewicz-Rudzka, dr Sławomir Szczesio, dr hab. Rafał Wordliczek, dr Rafał Woźnica

Opracowanie redakcyjne: Weronika Widzińska

Projekt okładki: Paweł Sepielak

Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych w ramach subwencji i Programu Strategicznego Inicjatywa Doskonałości w Uniwersytecie Jagiellońskim

Sponsorzy

Patronat

ISBN 978-83-8138-863-4 (druk)
ISBN 978-83-8138-864-1 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788381388641>

Koło Studentów Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego
ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków, p. 610

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

YEVHENII PORTNYI, BARBARA STACHURA, KATARZYNA SYPIEŃ Wstęp	7
CZESŁAW MAJ Interpretacje bezpieczeństwa międzynarodowego	11
ALEKSANDER GŁOGOWSKI Fenomen afgańskich talibów. Problemy definicyjne i terminologiczne	39
KRZYSZTOF KOZBIAŁ Rola sportu w staraniach quasi-państw o uznanie międzynarodowe	55
MARTA POLACZEK-BIGAJ Rola ONZ w budowaniu podstaw ładu międzynarodowego – żandarm czy platforma do wypracowywania wspólnych rozwiązań?	71
RAFAŁ WOŹNICA Transformacja w sieci. Ewolucja organizacyjna transnarodowej przestępczości zorganizowanej w XXI wieku	85
MARHARYTA BLYZNIUK Aktorzy niepaństwowi w głównych teoriach stosunków międzynarodowych	103
MACIEJ ADAMUS Wpływ organizacji Hezbollah na stosunki Libanu z Izraelem i Syrią w latach 2019-2021. ...	115
YEVHENII PORTNYI Rola Kościoła Prawosławnego w Gruzji po odzyskaniu niepodległości	129
KAMIL SOWA Szare Wilki – nacjonalizm turecki na przykładzie działalności we Francji i Niemczech	163

KATARZYNA SYPIEŃ

Rola przestępczości zorganizowanej w destabilizacji bezpieczeństwa ekologicznego na przykładzie mafii piaskowych 177

MATEUSZ KUBASIEWICZ

Współczesność Libanu, Syrii i Iraku przez pryzmat graczy niepaństwowych 217

KAMIŁA KUCZYŃSKA

Stabilność Irlandii Północnej w obliczu następstw Brexitu 231

KRZYSZTOF STEFAN, MATEUSZ WÓJCIK

Federacje piłkarskie jako uczestnicy stosunków międzynarodowych – przykład UEFA i FIFA 245

Indeks geograficzny..... 263

Indeks osobowy..... 267

Podmioty pozapaństwowe jako determinanta...
red. Yevhenii Portnyi, Barbara Stachura, Katarzyna Sypień
s. 7-10

WSTĘP

**Yevhenii Portnyi
Barbara Stachura
Katarzyna Sypień**

Prezentowana publikacja pt. *Podmioty pozapaństwowe jako determinanta współczesnych stosunków międzynarodowych* stanowi powrót do działalności wydawniczej Koła Studentów Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podobnie jak poprzednie monografie, *Podmioty pozapaństwowe...* skupiają się na szeroko pojmowanych stosunkach międzynarodowych, w szczególności zaś na wpływie podmiotów pozapaństwowych na arenę międzynarodową. Przeniesienie punktu ciężkości z państw na aktorów pozapaństwowych wynika z wieloaspektowości podejmowanego problemu badawczego oraz rosnącej złożoności współzależności pomiędzy państwami a podmiotami działającymi na poziomie lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

W obrębie niniejszego opracowania znajduje się trzynaście artykułów autorstwa pracowników naukowych, doktorantów oraz studentów. Współpraca Autorów i Auterek wywodzących się ze zróżnicowanych środowisk akademickich zapewnia spojrzenie z wielu perspektyw na poruszane tematy. Zagadnienia teoretyczne podejmowane wraz z rozważaniami nad problemami współczesnego świata oraz wpływem podmiotów pozapaństwowych na aktualny kształt relacji międzynarodowych sprawiają, że Czytelnik odnajdzie w prezentowanych artykułach rozmaite odcienie refleksji nad złożonością czynników i decydentów determinujących sytuację na arenie międzynarodowej.

Podmioty pozapaństwowe jako determinanta współczesnych stosunków międzynarodowych to zbiór różnorodnych recenzowanych artykułów naukowych, które łączy

podejmowanie kwestii aktorów niepaństwowych. W pierwszej części publikacji znajdują się artykuły autorstwa pracowników naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wśród artykułów w ramach tej sekcji znajduje się tekst autorstwa prof. dr. hab. Czesława Maja pt. *Interpretacje bezpieczeństwa międzynarodowego*, który skupia się na wielopłaszczyznowym i wieloaspektowym charakterze bezpieczeństwa międzynarodowego. Autor w ramach artykułu omawia konieczność powiązania bezpieczeństwa z kompleksem zagrożeń oraz kwestii współzależności poszczególnych form i płaszczyzn bezpieczeństwa międzynarodowego. Artykuł dr. hab. Aleksandra Głogowskiego, prof. UJ, pt. *Fenomen afgańskich talibów. Problemy definicyjne i terminologiczne* skupia się na zadaniu zdefiniowania i opisanie problemów natury terminologicznej pojęć takich jak: „terroryzm”, „państwo”, „ruch narodowyzwolenczy”, „partia polityczna” w kontekście Afganistanu i tzw. Ruchu Talibów. Dr hab. Krzysztof Koźbiał, prof. UJ, w artykule *Rola sportu w staraniach quasi-państw o uznanie międzynarodowe* podjął się przeprowadzenia analizy strategicznych celów quasi-państw, do których należy uznanie na arenie międzynarodowej, poprzez pryzmat podejmowanej przez nie aktywności w dziedzinie sportu, szczególnie widocznej na przykładzie piłki nożnej. Dr Marta Polaczek-Bigaj w tekście pt. *Rola ONZ w budowaniu podstaw ładu międzynarodowego – żandarm czy platforma do wypracowywania wspólnych rozwiązań?* podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, czy Organizacja Narodów Zjednoczonych powinna pozostać wyłącznie platformą do wspólnego wypracowywania rozwiązań, czy może winna podjąć się roli żandarma światowego pokoju w kontekście wyzwań stojących przed ONZ i oczekiwań wobec tej struktury. Artykuł pt. *Transformacja w sieci. Ewolucja organizacyjna transnarodowej przestępczości zorganizowanej w XXI wieku* autorstwa dr. Rafała Woźnicy skupia się na charakterystyce ewolucji międzynarodowej przestępczości zorganizowanej wpływającej na przemiany w funkcjonowaniu zorganizowanych grup przestępczych. Autor podejmuje problematykę podstawowych atrybutów sieci przestępczych, które decydują o atrakcyjności tej formy organizacyjnej dla nielegalnej działalności.

Druga część została poświęcona badaniom doktorantów oraz studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Warszawskiego. Artykuł Marharyty Blyzniuk pt. *Aktorzy niepaństwowi w głównych teoriach stosunków międzynarodowych* analizuje problematykę podmiotów pozapaństwowych jako samodzielnych nośników siły przez pryzmat teorii stosunków międzynarodowych. Celem artykułu jest analiza i porównanie znaczenia, jakie przyznaje się aktorom niepaństwowym w najbardziej wpływowych teoriach stosunków międzynarodowych, m.in. w (neo)realizmie, (neo)liberalizmie i konstruktywizmie. Maciej Adamus w tekście pt. *Wpływ organizacji Hezbollah na stosunki Libanu z Izraelem i Syrią w latach 2019-2021* przybliży i analizuje wpływ

Hezbollahu na politykę zagraniczną Libanu względem Izraela i Syrii w okresie stanowiącym wyzwanie dla libańskiej stabilności gospodarczej i politycznej. Autor skupia się także na warunkach prowadzenia polityki zagranicznej względem krajów ościennych przez państwo posiadające w swoim społeczeństwie potężną organizację polityczno-religijno-wojskową. Yevhenii Portnyi w swojej pracy pt. *Rola Kościoła prawosławnego w Gruzji po odzyskaniu niepodległości* podjął się analizy roli Gruzjińskiego Kościoła Prawosławnego w życiu społeczno-politycznym Gruzji. Autor w swojej pracy udziela odpowiedzi na szereg pytań badawczych dotyczących m.in. charakteru relacji państwo – Kościół, formalnych i nieformalnych przywilejów Kościoła oraz jego wpływu na politykę wewnętrzną i zagraniczną gruzińskiego rządu. *Szare Wilki – nacjonalizm turecki na przykładzie działalności we Francji i Niemczech* to praca autorstwa Kamila Sowcy, która skupia się na rozroście diaspory tureckiej i wynikających z tego problemów. Autor podjął się analizy tureckich organizacji kultywujących dziedzictwo Szarych Wilków w Niemczech i Francji oraz ich relacji z władzami państwowymi. W artykule pt. *Rola przestępczości zorganizowanej w destabilizacji bezpieczeństwa ekologicznego na przykładzie mafii piaskowych* Katarzyna Sypień przeanalizowała rolę bezpieczeństwa ekologicznego oraz procesu jego destabilizacji przez ugrupowania przestępcze, w szczególności tzw. ekomafie. Autorka analizuje głównie wpływ działających w Afryce i Azji mafii piaskowych na bezpieczeństwo ekologiczne, starając się ukazać skalę i sposób działalności wskazanego ugrupowania względem środowiska naturalnego. Mateusz Kubasiewicz w tekście pt. *Współczesność Libanu, Syrii i Iraku przez pryzmat graczy niepaństwowych* podjął się zbadania rywalizacji różnych aktorów niepaństwowych we wskazanych krajach, która powoduje zaangażowanie regionalnych i światowych potęg w ich wewnętrzne sprawy. Praca próbuje zarysować historię Libanu, Syrii i Iraku, analizując publikacje naukowe dotyczące omawianych państw, a także artykuły z mediów polskich i zagranicznych. Kamila Kuczyńska w artykule pt. *Stabilność Irlandii Północnej w obliczu następstw Brexitu* podejmuje temat narastających zagrożeń dla stabilności systemu Irlandii Północnej wskutek Brexitu. Analiza Autorki dotyka problem działalności zorganizowanych grup przestępczych działających w Irlandii Północnej i wpływu zmian charakteru ich działań na sytuację w regionie, a także wskazuje przyczyny ich wzmożonej aktywności. Tekst Mateusza Wójcika oraz Krzysztofa Stefana pt. *Federacje piłkarskie jako uczestnicy stosunków międzynarodowych – przykład UEFA i FIFA* dotyczy przekrojowego przedstawienia udziału oraz roli federacji piłkarskich jako uczestników stosunków międzynarodowych. Praca porusza problematykę dotyczącą sportu, polityki, dyplomacji i ekonomii w odniesieniu do największych federacji piłkarskich świata.

Warto wskazać, że prezentowane w publikacji artykuły nie stanowią koherentnej całości, lecz zdywersyfikowane przykłady wpływu podmiotów pozapaństwowych

na współczesne stosunki międzynarodowe. Jednocześnie wielość poruszonych tematów obrazuje różnorodność podmiotów działających w sferze międzynarodowej oraz zainteresowań badawczych tak pracowników naukowych, jak i doktorantów oraz studentów. Tym samym składamy na Twoje ręce, Czytelniku, kompilację pokonferencyjnych prac badawczych dotyczących tematyki stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa międzynarodowego, nauk politologicznych oraz wybranych obszarów świata. Mamy nadzieję, że lektura niniejszego opracowania będzie nie tylko wartościowa, ale również przyjemna w odbiorze. Jednocześnie chcemy gorąco podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszej publikacji: opiekunom merytorycznym – dr. Rafałowi Woźnicy oraz prof. Aleksandrowi Głogowskiemu, koordynatorom grantu Inicjatywy Doskonałości Uniwersytetu Jagiellońskiego, w szczególności prof. Piotrowi Bajorowi, dr Elżbiecie Binczyckiej oraz Pani Teresie Borstyn, władzom Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych oraz Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych za wspieranie idei publikacji, Recenzentom i Recenzentkom artykułów, Autorom i Autorkom oraz Wydawnictwu Księgarnia Akademicka.

Podmioty pozapaństwowe jako determinanta...

red. Yevhenii Portnyi, Barbara Stachura, Katarzyna Sypień

s. 11-37

<https://doi.org/10.12797/9788381388641.01>

INTERPRETACJE BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO

Czesław Maj

 <https://orcid.org/0000-0002-4677-1439>

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Uwagi wstępne

Celem przedstawionego opracowania jest wskazanie na wielopłaszczyznowy i wieloaspektowy charakter bezpieczeństwa międzynarodowego. Istotne jest przyjęcie założenia badawczego, iż konieczne jest powiązanie bezpieczeństwa z kompleksem zagrożeń. Nie mniej ważne jest także stwierdzenie współzależności poszczególnych form i płaszczyzn bezpieczeństwa międzynarodowego. Użyteczne w tej kwestii jest przyjęcie metody systemowej, umożliwiającej wskazanie na wzajemną zależność form i płaszczyzn bezpieczeństwa międzynarodowego oraz odnotowanie znaczenia zagrożeń.

1. Istota bezpieczeństwa międzynarodowego

Do wartości egzystencyjnych szczególnie często poddawanych analizom należy bezpieczeństwo¹. Genetyczno-filozoficznej prezentacji bezpieczeństwa jako wartości politycznej podjął się James Der Derian². Pojęcie to przewija się przez wszystkie niemal katalogi deklarowanych i realizowanych międzynarodowych wartości politycznych. W drugiej połowie XX wieku nastąpiło odejście od tradycyjnego powiązania bezpieczeństwa

---

¹ E.A. Kolodziej, *Security in International Relations*, Cambridge, MA 2004; S.M. Walt, *The Renaissance of Security Studies*, „International Studies Quarterly” Vol. 35, 1991, No. 2, s. 211-239.

² J. Der Derian, *The Value of Security: Hobbes, Marx, Nietzsche, and Baudrillard*, [w:] *On Security*, ed. R.D. Lipschutz, New York 1998, s. 25-45.

z wymiarem polityczno-militarnym³, traktowanym zarówno w sensie negatywnym, czyli braku realnych lub potencjalnych zagrożeń, jak i pozytywnym, oznaczającym formowanie i funkcjonowanie odpowiednich systemów gwarantujących brak zagrożeń. Znaczenie omawianej międzynarodowej wartości politycznej ulega modyfikacji w związku z postępującymi procesami globalizacyjnymi⁴ oraz zjawiskami deglobalizacji. Richard Ullman redefinicji bezpieczeństwa międzynarodowego dokonał poprzez redefinicję zagrożeń⁵. W efekcie zagrożeń o charakterze ekonomicznym występuje możliwość wyodrębnienia bezpieczeństwa ekonomicznego. W tym segmencie sytuuje się bezpieczeństwo surowcowe, a także energetyczne⁶. Katalog rodzajów bezpieczeństwa międzynarodowego zgłosił Ryszard Zięba, wyodrębniając szereg kryteriów służących operacjonalizacji przedsięwzięcia. Przy wykorzystaniu kryterium podmiotowego wyróżnił bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe. Kryterium przedmiotowe umożliwia wyodrębnienie następujących rodzajów bezpieczeństwa: politycznego, militarnego, ekonomicznego (w tym surowcowego, energetycznego, żywnościowego, socjalnego, finansowego, technologicznego itp.), kulturowego, humanitarnego, ekologicznego, ideologicznego. Na podstawie kryterium kształtu systemu bezpieczeństwa międzynarodowego wskazał na system równowagi sił, system blokowy, system bezpieczeństwa kooperatywnego, system bezpieczeństwa zbiorowego. Kryterium przestrzenne stanowi podstawę wyróżnienia bezpieczeństwa lokalnego, subregionalnego, regionalnego, ponadregionalnego, globalnego⁷. Czesław Mesjasz zasugerował konieczność rozpatrywania poszczególnych form bezpieczeństwa przy uwzględnianiu współzależności między nimi⁸. Dla Billa McSweeneya bezpieczeństwo, traktowane jako brak zagrożenia, pozostaje w ścisłym związku z ładem, solidarnością, wolnością, jako wartościami ogólnoludzkimi⁹, a wraz ze sprawiedliwością stanowi niezwykle poważne znaczenie normatywne¹⁰.

³ Zob. C. Mesjasz, *Security as an Analytical Concept*, Paper presented at the 5th Pan-European conference on International Relations, in The Hague, 9-11 September 2004.

⁴ N.M. Ripsman, T.V. Paul, *Globalization and the National Security State: A Framework for Analysis*, „International Studies Review” Vol. 7, 2005, No. 2, s. 199-227.

⁵ R. Ullman, *Redefinition Security*, „International Security” Vol. 8, 1983, No. 1, s. 133 i nn.

⁶ *Ibidem*; zob. R.D. Lipschutz, *On Security*, [w:] *On Security...*, s. 1-24.

⁷ R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, „Sprawy Międzynarodowe” R. 42, 1989, z. 10, s. 49-70; *idem*, *Kategoria bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, red. D. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba, Warszawa 1997, s. 3-27; *idem*, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego. Koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Warszawa 1999; zob. S. Biscop, E. Drieskens, *Effective Multilateralism and Collective Security: Empowering the UN*, [w:] *The European Union at the United Nations. Intersecting Multilateralisms*, eds K.V. Laatikainen, K.E. Smith, London 2006, s. 115-132, *Palgrave Studies in European Union Politics*.

⁸ C. Mesjasz, *op. cit.*

⁹ B. McSweeney, *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*, Cambridge, MA 2004, s. 18.

¹⁰ *Ibidem*, s. 84.

2. Kryterium podmiotowe typologii bezpieczeństwa

Podejmując się określenia istoty bezpieczeństwa, David A. Baldwin wskazuje na konieczność uwzględnienia strony podmiotowej, usytuowania bezpieczeństwa w systemie wartości, określenia charakteru zagrożeń, wykorzystania środków oraz kosztów i sekwencji czasu¹¹. W podobnej konwencji rozpatrzyła zagadnienie bezpieczeństwa Jessica Tuchman Mathews, eksponując wymiar ekologiczny omawianej wartości politycznej¹². Problematyka interpretacji i reinterpretacji bezpieczeństwa jest obecna w konstatacjach Liz St. Jean, która do obszaru zagrożeń i sfery bezpieczeństwa włącza bezpieczeństwo ludzkie (*human security*)¹³. Kwestię pomocy międzynarodowej jako komponentu bezpieczeństwa narodowego i humanitarnego zaakcentowała Anuradha Mittal, podkreślając przede wszystkim znaczenie wymiaru ekonomicznego¹⁴.

Przedstawiciel kopenhaskiej szkoły stosunków międzynarodowych, a zarazem autor koncepcji sekurytyzacji, Ole Wæver, wskazał na konieczność powiązania bezpieczeństwa jednostki z bezpieczeństwem międzynarodowym¹⁵. Nie bez znaczenia pozostaje również sugestia uwzględnienia rodzajów zagrożeń jako determinant bezpieczeństwa¹⁶. W zasygnalizowanym nurcie rozważań sytuują się sugestie wysunięte przez Ulrika Prama Gada i Karen Lund Petersen¹⁷, Mathiasa Alberta i Barry'ego Buzana¹⁸, Claudię Aradau¹⁹. Ich stanowisko spotkało się z krytyczną opinią przedstawiciela konstruktywizmu B. McSweeneya²⁰, zarzucającego im, w polemice z Buzanem, pomijanie w koncepcjach sekurytyzacji kwestii formowania się tożsamości i jej znaczenia w teorii bezpieczeństwa, a także łączenie bezpieczeństwa z poczuciem strachu²¹.

¹¹ D.A. Baldwin, *Concept of Security*, „Review of International Studies” Vol. 23, 1997, No. 1, s. 13-17.

¹² J. Tuchman Mathews, *Redefining Security*, „Foreign Affairs” Vol. 68, 1989, No. 2, s. 162-177.

¹³ E. St. Jean, *The Changing Nature of „International Security”: The Need for an Integrated Definition*, „Paterson Review” Vol. 8, 2007, s. 23-34.

¹⁴ A. Mittal, *Redefining Security in the New World Order*, „Peace Review: A Journal of Social Justice” Vol. 13, 1999, No. 3, s. 437-442.

¹⁵ O. Wæver, *Securitization and Desecuritization*, [w:] *On Security...*, s. 46-86.

¹⁶ Zob. B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, Boulder, CO 1998; B. Buzan, O. Wæver, *Macrosecritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory*, „Review of International Studies” Vol. 35, 2009, No. 2, s. 253-276.

¹⁷ U. Pram Gad, K. Lund Petersen, *Concepts of Politics in Securitization Studies*, „Security Dialogue” Vol. 42, 2011, No. 4-5, s. 315-328.

¹⁸ M. Albert, B. Buzan, *Securitization, Sectors and Functional Differentiation*, „Security Dialogue” Vol. 42, 2011, No. 4-5, s. 413-425.

¹⁹ C. Aradau, *Security and Democratic Scene: Desecuritization and Emancipation*, „Journal of International Relations and Development” 2004, No. 7, s. 388-413.

²⁰ B. McSweeney, *Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School*, „Review of International Studies” Vol. 22, 1996, No. 1, s. 81-93; idem, *Security, Identity...*, s. 58 i nn.

²¹ B. Buzan, *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, New York 1991.

Wyodrębnione przy zastosowaniu wskazanych kryteriów rodzaje bezpieczeństwa stanowią przedmiot odrębnych rozważań. Wyróżniona forma polityczna bezpieczeństwa międzynarodowego ma charakter niezwykle ogólny. Zawiera w sobie wymiar zarówno militarny, ekonomiczny, jak i ideologiczny, ekologiczny. Wynikające bowiem z tych obszarów wyzwania powodują skutki natury politycznej, wymagają też podejmowania działań politycznych. Nie należy także do prostych zabieg rozgraniczania tego, co jest już polityczne, od tego, co jeszcze lub już takiego charakteru nie posiada. Podobnie wskazać można na konotację bezpieczeństwa narodowego²². Wieloaspektowość zjawiska została podjęta przez autorów południowoafrykańskich²³, jak również przez Josepha J. Romma, który w sferze bezpieczeństwa narodowego sytuuje zarówno segment ekonomiczny, ekologiczny, energetyczny, a także zwalczanie narkomanii²⁴. Innym istotnym wyzwaniem jest zarządzanie bezpieczeństwem. Na to zagadnienie zwrócili uwagę Mark Webber, Stuart Croft, Jolyon Howorth, Terry Terriff i Elke Krahnemann²⁵.

Międzynarodowe bezpieczeństwo polityczne odnosi się zarówno do zagwarantowania stabilności wewnętrznej państwa, jak i do zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wymierzonymi w stabilność oraz suwerenność, w tym także przed przejawami przemocy międzynarodowej²⁶. Fundamentalne w tej mierze kwestie zasignalizował Benjamin Miller, łącząc tradycyjną interpretację bezpieczeństwa narodowego, w tym politycznego, ze źródłami zagrożeń, ich charakterem, reakcją na zagrożenia, podmiotem lub podmiotami odpowiedzialnymi za przewidywanie zagrożeń, podstawowymi wartościami²⁷. Rita Abrahamsen i Michael C. Williams zwrócili uwagę na pojawianie się w różnych regionach świata armii prywatnych jako zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego²⁸. B. Buzan, O. Wæver i Jaap de Wilde wskazali na zasadność uwzględniania w sferze bezpieczeństwa politycznego stabilności i ładu

²² Zob. *National Security: A Modern Approach: (Paper presented at the Symposium on National Security held at Pretoria, 31 March–1 April 1977)*, ed. M. Louw, Pretoria 1978; J.J. Romm, *Defining National Security: Nonmilitary Aspects*, New York 2001.

²³ *National Security: A Modern Approach...*, passim.

²⁴ J.J. Romm, *op. cit.*; zob. *Notions of Security: Shifting Concepts and Perspectives*, „Transnational Terrorism, Security & the Rule of Law”, 15 February 2007, Deliverable 1, Work package 2: Citizens and governance in a knowledge-based society, s. 1-60.

²⁵ M. Webber et al., *The Governance of European Security*, „Review of International Studies” Vol. 30, 2004, No. 1, s. 3-26.

²⁶ K. Krause, *Redefining International Peace and Security? The Discourses and Practices of Multilateral Security Activity*, „YCISS Working Paper”, No. 13, March 1994.

²⁷ B. Miller, *The Concept of Security: Should it be Redefined?*, „Journal of Strategic Studies” Vol. 24, 2001, No. 2, s. 13-42.

²⁸ R. Abrahamsen, M.C. Williams, *Security Beyond the State: Global Security Assemblages in International Politics*, „International Political Sociology” Vol. 3, 2008, No. 4, s. 305-532.

Prezentowana publikacja stanowi powrót do działalności wydawniczej Koła Studentów Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Celem opracowania jest skupienie się na szeroko pojmowanych stosunkach międzynarodowych, w szczególności zaś na wpływie podmiotów pozapaństwowych na arenę międzynarodową. Przeniesienie punktu ciężkości z państw na aktorów pozapaństwowych wynika z wieloaspektowości podejmowanego problemu badawczego oraz rosnącej złożoności korelacji pomiędzy państwami a podmiotami działającymi na poziomie lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

Książka zawiera trzynaście artykułów autorstwa pracowników naukowych, doktorantów oraz studentów. Współpraca wywodzących się ze zróżnicowanych środowisk akademickich Autorów i Auterek zapewnia spojrzenie z wielu perspektyw na tematy podejmowane w publikacji. Omówienie zagadnień teoretycznych, rozważania nad problemami współczesnego świata oraz analiza wpływów podmiotów pozapaństwowych na aktualny kształt relacji międzynarodowych sprawiają, że Czytelnik odnajdzie w prezentowanych artykułach rozmaite odcienie refleksji nad złożonością czynników i decydentów determinujących arenę międzynarodową.

Mamy nadzieję, że lektura sprawi Państwu przyjemność i poszerzy wiedzę na rzadko poruszane tematy z zakresu nauk o stosunkach międzynarodowych i polityce.

Yevhenii Portnyi, Barbara Stachura, Katarzyna Sypień